

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

O‘ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMI VA ICHKI TURIZMNING RIVOJLANISH TAMOYILLARI

Iskadarova Sabohat Iskandar qizi
Toshkent davlat Bank-Moliya
akademiyasi magistranti
Sabohat4294@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada mamlakatda ziyorat turizmini rivojlantirish, ichki turizmning o‘rni va ahamiyati va ularni rivojlantirish yo‘nalishlari va mintaqalarda turistik resurslardan samarali foydalanish usullari ko‘rsatiladi.

Kalit so‘zlar: Ziyorat turizm, ichki va tashqi turizm, tarixiy va ziyoratgoh joylar, madaniy joylar, turizmni tahlil qilish

ПРИНЦИПЫ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА И ВНУТРЕННЕГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация: В статье описывается развитие паломнического туризма в стране, роль и значение внутреннего туризма и их развитие, а также способы эффективного использования туристских ресурсов в регионах.

Ключевые слова: Паломнический туризм, внутренний и зарубежный туризм, исторические и паломнические места, культурные объекты, анализ туризма

PRINCIPLES OF DEVELOPMENT OF PILGRIMAGE TOURISM AND DOMESTIC TOURISM IN UZBEKISTAN

Annotation: The article describes the development of pilgrimage tourism in the country, the role and importance of domestic tourism and their development, and ways to effectively use tourist resources in the regions.

Keywords: Pilgrimage tourism, domestic and foreign tourism, historical and pilgrimage sites, cultural sites, tourism analysis.

Kirish. O‘zbekiston mustaqillikka erishgan dastlabki yillardan boshlab turizm milliy iqtisodiyotning strategik muhim tarmoqlaridan biriga aylandi. Shu munosabat bilan mamlakatimizda turizmni rivojlantirish, uning diversifikatsiya qilish va hududlarda joylashgan turizm ob'ektlarini ta'mirlash, asrab avaylash, jadal rivojlantirishni ta'minlash, yangi ish o‘rinlari yaratish, aholi daromadlari va hayot sifatini oshirish, shuningdek, investision jozibadorlikni oshirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar izchil amalga oshirilishga e‘tibor kuchaytirildi. Respublikamizda olib borilayotgan islohotlarning muhim yo‘nalishlaridan biri turizm sohasini rivojlantirish eng dolzarb vazifalardan biri sifatida belgilandi.

Bizda turizm ko‘pincha qadimiy shaharlarimiz, tarixiy madaniy yodgorliklar doirasida cheklanib qolmoqda. Vaholanki, mamlakatimizning betakror tabiati, milliy qo‘riqxonalar, tog‘li hududlarda turizmni rivojlantirish uchun katta salohiyat mavjud. Ayniqsa, tibbiyot turizmi, ziyorat turizmi va ekoturizmni rivojlantirish nafaqat iqtisodiyot, balki ijtimoiy sohalar rivojiga ham katta turtki beradi.

Hozirgi kunda milliy iqtisodiyotga yuqori daromad keltiradigan istiqbolli tarmoqlardan biri bu Milliy Turizmdir. Jahon brendlarining faol ishtiroki bilan ushbu sektorda biz turizm, ekologik ma'rifiy, etnografik, gastronomik, turizm va boshqa sohalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishimiz kerak. Shu munosabat bilan biz davlat va xususiy sherikchilik munosabatlarini qo'llash sohani rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar ochishini hisobga olishimiz kerak. Samarqand, Xorazm, Surxondaryo, Buxoro va Toshkentdagi muqaddas qadamjolarini va yodgorliklarni ziyorat qilishdan iborat bo'lgan "Kichik haj" dasturini ishlab chiqish va tezlashtirish zarur. Shuningdek, ichki turizm sohasida keng ko'lamli imkoniyatlarni to'liq ishga tushirish zarur (МИРЗИЕЕВ, 2018).

Metodika. Tadqiqot jarayonida turizmni rivojlantirish bo'yicha xorijiy davlatlarning ilg'or tajribalari o'rganildi. Maqolada nazariy mushohada, kuzatish, umumlashtirish, qiyosiy tahlil, taqqoslash, turizm sohasidagi fundamental va amaliy ishlanmalarni tahlil qilish, xolislik tamoyillari va statistik tadqiqot usullaridan foydalanildi. Tadqiqotda ob'ektiv va sub'ektiv choralar, shuningdek, birlamchi va mavjud ikkilamchi ma'lumotlar birlashtirilgan yondashuv qabul qilindi. Birinchidan, har bir jamoa uchun jamiyat farovonligining ijtimoiy jihatlari to'g'risida mavjud bo'lgan ma'lumotlar yig'ildi. So'ngra mavjud bo'lgan ikkinchi ma'lumotni to'ldirish va aholining turizm bilan bog'liq tajribasi va tushunchalariga oid nazariy asoslarning tarkibiy qismlarini o'lchash uchun anketa ishlab chiqildi.

Adabiyotlar sharhi. O'rto Osiyo hududida islom sivilizatsiyasini shakllantirishdagi o'rni, xalqning boy tarixi va mehmondo'stligi uchun O'zbekiston olimlarining qo'shgan hissasi asos bo'ladi. Mamlakatda tashrif buyuradigan turizmni rivojlantirish uchun Ismoiliy, Tsar Bakr, Chashmai Ayub, Shohizinda, Ruhobot, Imom al-Buxoriy, Bahouddin Naqshband, Go'ri Amir, Xo'ja Ahror, Pahlavon Mahmud, Hazrati Imom, Zangi ota, Sulton Saodat, Hakim at-Termiziy kabi mashhur ziyoratchilar bu fikrning dalilidir. Mamlakatda dunyoga mashhur ziyorat va ziyoratgohlar bor, ularning tashrifi Islomning kichik ziyoratiga tenglashtirilgan. Xususan, O'rto Osiyodagi Samarqanddagi Qusam ibn Abbos qabrini ziyorat qilish Ka'baning ziyoratiga tenglashtiriladi (Xoshimov, 2001, 34-bet).

Mamlakatimiz sayyohlik imkoniyatlari va salohiyatini xalqaro miqyosda targ'ib qilish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan o'nlab mamlakatlar vakillari ishtirok etgan ziyorat turizmining 1 xalqaro forumi bo'lib o'tdi. 2019-yil fevral oyida O'zbekistonni islom dunyosidagi eng katta ziyorat markazlaridan biri sifatida Buxoro tan olindi. Prezident Sh. Mirziyoyev farmoni bilan "Pilgrim Visa" vizasi joriy etildi va ushbu viza 2 oygacha bo'lgan muddatda berilishi belgilab qo'yildi. (Bahtiyor Ro'zmetov va boshq. 2020).

Turizm nuqtai nazaridan inqirozni boshqarish bo'yicha adabiyotda sanoatning turli xil falokatlarga, shu jumladan moliyaviy inqirozlarga, tabiiy ofatlarga, terroristik hujumlarga va yuqumli kasalliklarning tarqalishiga ta'sir ko'rsatadigan eng yaxshi amaliyotlari o'rganildi (Jin, Qu, va Bao, 2019; Page, Yeoman, Munro, Connell, va Walker, 2006). Biroq, COVID-19 chuqurligi va ko'lamini hisobga olgan holda, ushbu pandemiya turizm bilan bog'liq biznes, ayniqsa kichik va o'rta firmalar uchun kutilmagan muammolarni keltirib chiqardi (Humphries, Neilson, va Ulyssa, 2020).

Shuning uchun, og'ir inqiroz paytida, ko'pgina korxonalar milliy va mahalliy hukumatlarning moliyaviy yordamini xohlaydilar, masalan, kreditlar va qarzlarni yumshatish (Humphries va boshq., 2020).

Natija va munozara. O'zbekistonda ziyoratchilarga qulaylik yaratish maqsadida muqaddas ziyoratgohlar va ziyoratchilarga mo'ljallangan mobil ilovalar ishlab chiqildi. O'zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish bo'yicha aniq takliflar ishlab chiqilmoqda va respublikamizga tashrif buyuradigan turizm imkoniyatlari to'g'risida jahon hamjamiyatini xabardor qilish masalasiga e'tibor qaratilmoqda. O'zbekistonda yangi sayyohlik brendini rivojlantirish, tashrif buyuruvchilar uchun barcha zarur shart-sharoitlarni yaratish, tashrif buyuruvchilar talablarini inobatga olgan holda mavjud sayyohlik yo'nalishlarini takomillashtirishga katta e'tibor qaratildi. Turkiya, Eron, Pokiston, Malayziya, Indoneziya, Birlashgan Arab Amirligi va boshqa mamlakatlardan kelgan sayyohlar soni O'zbekistonga tashrif buyurish yo'nalishida ko'paygan.

O'zbekistonning ziyorat turizmi va ichki turizmning yuzasidan Toshkent shahridagi insonlar o'rtasida olib borgan so'rovnomamizda jami bo'lib 58ta kishi ishtirok etdi. Shulardan, so'rovnomamizda ishtirok etganlardan 66,2% ni ayollar va 33,8% ni erkaklar tashkil etdi. Bundan shuni tushunishimiz mumkinki, O'zbekiston turizmiga qiziquvchilarning katta qismini ayollar tashkil etadi. Sayohat qilish darajasini o'rganganimizda ularning sayohat qilish darajasi shuni ko'rsatdiki: 2-3 oyda bir marta sayohat qiladiganlari 12,3% ni, 6 oyda bir marta sayohat qiladiganlari 15% ni, yilda bir sayohat qiladiganlari 31,1% ni, 2 yilda bir sayohat qiladiganlari 15,2% ni, va umuman sayohat qilmaydiganlari 26,4% ni tashkil etadi. Bu shuni ko'rsatadiki O'zbekiston yoshlari orasida sayohat qilish ko'rsatkichi juda pastligini anglatadi.

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni alohida ta'kidlash lozimki, bugungi kunda mamlakatimizda turizm va ichki turizm sohasini rivojlantirish borasida katta yutuqlarga erishildi. Mazkur sohani rivojlantirish maqsadida tadbirkorlarga juda katta imtiyoz va imkoniyatlar yaratib berilganligi soha rivojining asosiy omili bo'ldi. Ziyorat turizmi, tarixiy-ma'rifiy, MICE turizmi xalqaro hamkorlikning asosiy yo'nalishlariga aylandi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, an'anaviy turizm turlari bilan bir qatorda 2017- yildan uning gastronomik, tibbiy, etnografik, ziyorat turizmi, ishbiarmonlik turizmi singari yangi hamda kino turizmi, ta'lim va tranzit turizmi kabi istiqbolli yo'nalishlari rivojlana boshladi. Shu bilan bir qatorda ba'zi bir kamchilik va foydalanilmayotgan imkoniyatlar, muammolar ham ko'zga tashlanadi: xalqaro standartlarga javob bermaydigan, yetarlicha sifatga ega bo'lmagan xizmat, transport tarkibi bilan bog'liq muammo, aviaparvozlar bahosining balandligi, yo'l bo'yi infratuzilmasining rivojlanmaganligi, o'zbek turizmida reklama darajasining pastligi, erkin brendning mavjud emasligi, mehmonxonalar va boshqa xo'jaliklarning asosiy va qo'shimcha xizmatlariga joriy etilgan yuqori soliq stavkalari, sayyohlik xizmatlarini amalga oshirish uchun chet eldagi yirik shaharlarda sayyohlik agentliklarining yo'qligi shular jumlasidandir, ularni bartaraf etish va bu yo'lda rivojlangan xorijiy davlatlarning ijobiy tajribalaridan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Mirziyoyev, S. (2018). 2017-2022 yillarda O'zbekistonni rivojlantirishning 5 ta ustuvor yo'nalishi. Tashkent.
2. Ana Maria Campon-Cerro, J. M.-M.-F. (2019). Best Practices in Hospitality and Tourism Marketing and Management. Springer Link.
3. The Official Order of Stay of Tourists in Uzbekistan for the Period of the Coronavirus. In www.uzbektourism.uz, www.uzbektourism.uz (p. Uzbekistan). Tashkent: 03.03.2020.
4. Ernazarov, G. (28.01.2021). Yangi xavfsiz va sog'lom turizm. Jenmin Jibao, Xitoy.

5. Turgunov, E. (2020). IMPACT OF COVID-19 ON UZBEKISTAN'S TOURISM INDUSTRY. In E. Turgunov, Eurasian Research Institute (p. Kazakhstan). Almaty: 06.07.2020-12.07.2020• No:267.
6. O'zbekistonni ziyorat turizmining markazlaridan biri sifatida e'tirof etish to'g'risida Buxoro deklarasiyasi imzolandi // Xalq so'zi. 2019 yil 22 fevral.
7. Y.A. Ergasheva, A.J.Eralov. The Importance of Kashkadarya Region in the Development of Pilgrimage Tourism. Eurasian Scientific Herald (ESH). Vol. №6. March, 2022
8. Isaqulov Sh.N. So'ngi yillarda respublikada turizmni sohasini rivojlantirishi, kelgusidagi istikbollari va mavjud muammolar// O'zbekiston turizm va sport vazirligi axborot-taxlil departamenti boshqarmasi materiallari asosida.–Toshkent, 2021 yil 9-avgust